Một kỷ niệm đặc biệt

Tác giả: B.S. Nguyễn Lưu Viên

Lời toà soạn *: dưới đây là phần phụ bài tựa đề "Một kỷ niệm đặc biệt với Trà Vinh"*

Hồi xưa, dưới thời Pháp thuộc, toàn cỏi Đông Dương gồm có Nam Kỳ, Trung Kỳ. Bắc Kỳ, Cao-Mên và Ai-Lao, chỉ có một Trường Đại Học đặt tại Hà Nội . Cho nên thanh niên Nam Kỳ, Trung Kỳ, Cao-Mên và Ai-Lao, sau khi đậu Tú Tài toàn phần mà muốn lên học Đại Học, và có phương tiện, thì phải ra Hà Nội học.

← ***Đại học Đông Dương ngày xưa , Hà Nội***

Hằng năm vào mùa Xuân, Tổng Hội Sinh Viên (Association générale des étudiants indochinois, viết tắc là A.G.E.I.) có tổ chức một ngày lễ của Tổng Hội, gọi là "Journée de l'A.G.E.I." ban ngày thì tranh thể thao và tranh giải bóng tròn, tối lại thì có đêm Văn-Nghệ ở Nhà Hát Lớn (Théâtre Municipal) của thành phố Hà Nội, thường được "Quan Thống Sứ Bắc-Kỳ " (Le Résident Supérieur du Tonkin) hay, vinh dự hơn nữa,"Quan Toàn Quyền Đông-Dương"(Le Gouverneur Général de l' Indochine) chủ tọa.

Năm ấy là năm 1945, ngày "Journée de l' A.G.E.I." được cho phép tổ chức vào cuối tuần (week-end) thứ bảy 3 và chúa nhựt 4 tháng 3. Đêm Văn-Nghệ là tối Thứ Bảy 3-3-1945 sẽ được "Quan Tòan Quyến " Amiral Jean Decoux chủ tọa.

Nhà hát lớn Hà Nội →

Để trình diễn trong đêm ấy anh em sinh viên Bắc-kỳ có chuẩn bị một vở kịch lịch sử tựa là "Thời Thế Thế Thời Phải Thế ", nói về Ngô Thời Nhiệm hồi đời Tây-Sơn, còn Anh em sinh-viên Nam-kỳ thì chuẩn bị một số đơn-ca và hợp-ca là những bài mà anh em đã trình diễn trong nội-bộ ở Hội Nam-Kỳ Tương Tế trong đêm Giao-Thừa Tết Ất Dậu năm ấy, như những bài "Chi Lăng", "Hận Sông Gianh" "Hồn Tử Si", "Tiếng Gọi Sinh viên" của anh sinh-viên Y-Khoa năm thứ tư Lưu Hữu Phước sáng tác.

Khi trình bày về chương trình của mỗi nhóm sinh-viên cho Ủy Ban Tổ Chức ngày lễ thì Anh Chủ Tịch của Tổng Hội có ý-kiến lấy bài "Tiếng Gọi Sinh Viên" làm thành một bài hành khúc của sinh viên cho tất cả mọi sinh viên hát. Nhưng vì lời trong bài, do hai anh sinh viên Y-Khoa Mai Văn Bộ và sinh viên Nha-Khoa Nguyễn Thành Nguyên viết, có tánh cách thuần túy VN , nên Anh Chủ Tịch Tổng Hội cho thành lập một tiểu ban có sinh viên Pháp và sinh viên Việt để viết lại lời bằng tiếng Pháp cho tất cả sinh viên Pháp,Việt, Mên, Lào đều có thể đồng ca.

Kết quả là bài “Tiếng Gọi Sinh Viên” trở thành bài “Sinh Viên Hành Khúc” “La Marche Des Étudiants” với hai bản lời ca như sau:

1 - Bằng tiếng Việt:

Này sinh viên ơi, đứng lên đáp lời sông núi,
v.v. …..

2 - Bằng tiếng Pháp:

Étudiants, du sol l’appel tenace,
Pressant et fort retentit dans l’espace,
Des côtes d’Annam, aux ruines d’Angkor,
À travers les monts du Sud jusqu’au Nord,
Une voix monte ravie :” Servir la chère patrie,
Toujours sans reproche et sans peur,
Pour rendre l’avenir meilleur,
La joie, la ferveur, la jeunesse,
Sont pleines de fermes promesses “.
Refrain: Te servir, chère Indochine,
Avec coeur et discipline,
C’est notre but, c’est notre loi,
Et rien n’ébranle notre foi.

Đô đóc Decoux →

Đến đêm 3-3-45 là đêm trình diễn Văn Nghệ ở Nhà Hát Lớn của thành phố Hà Nội, thì khi “Quan Toàn Quyền” Amiral Decoux đến, ban nhạc của Hải Quân (Orchestre de la Marine) đánh bài quốc thiều Pháp La Marseillaise thì mọi người đứng lên nghiêm trang chào. Rồi liền sau đó đánh luôn bài “La Marche des Étudiants” thì tất cả sinh viên Pháp, Việt, Mên, Lào, có mặt đều đứng lên và đồng loạt hát “Étudiants du sol l’appel tenace.....” thì mọi người kể cả Quan Toàn Quyền cũng đứng lên theo để chào. Sau đó mới tới phần diễn kịch, đơn ca và họp ca, đúng theo chương trình.

Ở đây tôi xin phép lưu ý bạn đọc về một cái trớ trêu của lịch sử là bản nhạc mà về sau sẽ được dùng làm quốc thiều cho một nước VN độc lập lại dược lần đầu tiên chính thức và công khai “đánh lên” trước công chúng là do Ban Nhạc Orchestre de la Marine của Quan Toàn Quyền cuối cùng của Pháp đang cai trị một nước VN thuộc địa. Và vị đại diện chính thức của chính quyền, đầu tiên đứng lên chào bản nhạc ấy lại là Quan Tòan Quyền đại diện chính thức của Pháp đang cai trị VN thuộc địa (Đúng theo protocole thì vị đại diện chính thức của một chánh phủ đến chủ tọa một cuộc lễ của một hội tư, chỉ phải đứng lên chào quốc thiều của nước mình và của nước bạn mà thôi, chớ không phải đứng lên chào bài ca của một hội tư.) Phải chăng đây là một “dấu hiệu báo trước” rằng bản nhạc này sẽ là một quốc thiều ?

Nguyễn Lưu Viên